

Akadēmiķis Jānis Stradiņš

Latvijas Zinātņu akadēmijas veidošanās

2016. gada 16. februāris

1815-1869-1932-1936-1946-1992

Kurzemes literatūras un mākslas biedrība

(1815 - 1939)

pirmā interdisciplinārā zinātņu biedrība Baltijā,
funkcionēja kā vietēja ZA, 1817-~1840

KLMB pastmarka (2015)

ACADEMIA – 200
(2015, UNESCO)

**Rīgas Latviešu biedrības Zinību
komisija (dib.1869) –
latviešu tautas «zinātņu
akadēmija»**

A.Vēbers, V.Olavs,
F.Brīvzemnieks, A.Pumpurs,
Kr.Barons, K.Mīlenbahs,
J.Endzelīns, L.Bērziņš u.c.

«Latviešu zinību akadēmija»

(Pauls Dāle, 1916. g. februāris,
bēgļu gaitās, Maskavas
Politehniskajā muzejā)

Zinātņu akadēmijas ideju paudēji Latvijas Republikā (1918 - 1940)

K.Balodis, P.Zālīte, J.Endzelīns,
P.Šmits, J.Rainis (1927) u.c.

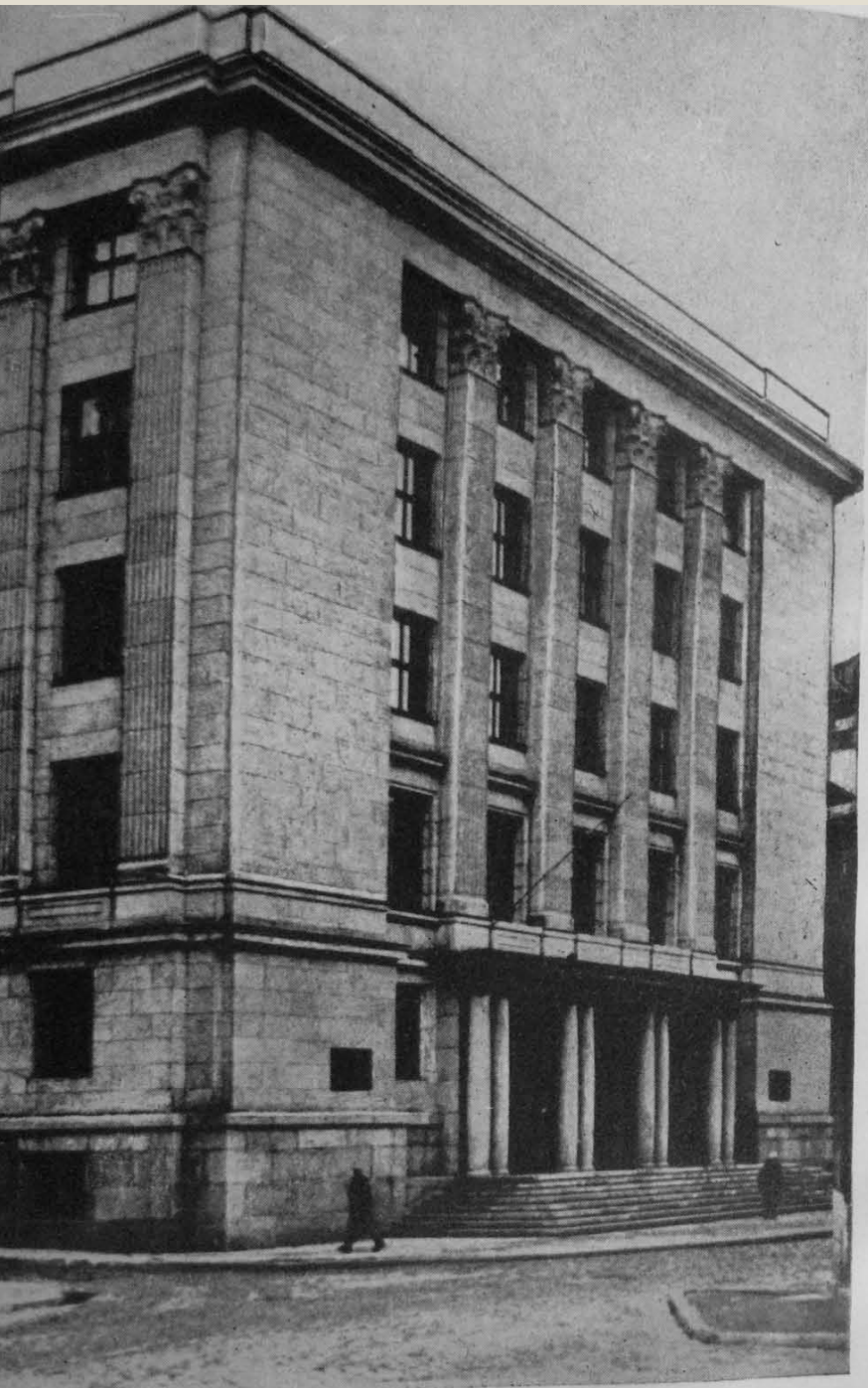
Academia Scientiarum Latviensis
**S.R.L. (Rīgas Latviešu biedrības
Zinātņu komiteja) – privāta
akadēmija (P.Šmits, J.Endzelīns)
1932 - 1940**

25 kārtējie biedri, 5 goda biedri, 8 ārzemju
biedri (t.sk. V.Purvītis, J.Vītols, Fr.Balodis,
Alfr.Vītols, P.Kundziņš, J.Auškāps,
L.Adamovičs, T.Celms, A.Švābe u.c.)

- **Kārlis Ulmanis – Ministru prezidenta deklarēts nodoms dibināt valstisku ZA (1935)**
- **1936.g. 14. janvāra LIKUMS par Latvijas Vēstures institūtu** (“dibinoties Latvijas Zinātņu akadēmijai, Vēstures institūts ieies tajā kā viņas pirmā sastāvdaļa”)
- **ZA ar individuāliem locekļiem un institūtiem!** (~1940-1941?)
Igaunijas ZA (K.Paets, 1938-1940)

Latvijas PSR ZA dibināšana – 1946. gada 7. februāris (V.Lācis)

- **1946. gada 14. februāris – pirmā ZA pilnsapulce**
- **ZA īstentie locekļi:** profesori valodnieks Jānis Endzelīns, ģeogrāfs Matvejs Kadeks, mežzinātnieks Arvīds Kalniņš, mikrobiologs un veterinārmediķis Augusts Kirhenšteins, arhitekts Arturs Krūmiņš, lauksaimniecības zinātnieks Paulis Lejiņš, purvu pētnieks Pēteris Nomals, agroķīmiķis Jānis Peive, mediķis Pauls Stradiņš, bioķīmiķis Aleksandrs Šmits, arhitekts Ernests Štālbergs, rakstnieks un literatūrzinātnieks Andrejs Upīts, nomenklatūras darbinieks un filozofs Pēteris Valeskalns

АКАДЕМИЯ НАУК ЛАТВИЙСКОЙ ССР

X

ЛЕТ
РАБОТЫ
АКАДЕМИИ НАУК
ЛАТВИЙСКОЙ ССР

(1946—1956)

Ēka Smilšu ielā 1

ИЗДАТЕЛЬСТВО АКАДЕМИИ НАУК ЛАТВИЙСКОЙ ССР
РИГА 1956

Jauni zinātņu virzieni Latvijā – magnetohidrodinamika, kodolfizika, cietvielu fizika, medicīnas ķīmija, koksnes ķīmija, polimēru mehānika, molekulārbioloģija, gēnu inženierija u.c.

- Saistība ar PSRS militāri rūpniecisko kompleksu, kosmonautika, raķešbūve (pārklājumi, nanodispersi pulveri, ripors, kompozītie materiāli, “Buran” u.c.); 25% visu oriģinālo medicīnas preparātu
- *Letonika* iedīgļi (aizsākums programmai 1995, programma – 2004)
- 1988.g. – ZA 8 090 darbinieki, 14 institūti, 9 konstruktoru biroji un eksperimentālās rūpnīcas, atomreaktors Salaspilī (1961-1998)

LZA augstceltne

Teikas zinātnisko institūtu komplekss Šmerlī

TELEGRAMMA REPUBLIKAS VADĪBAI

LATVIJAS REPUBLIKAS AUGSTĀKĀS
PADOMES PRIEKŠSĒDĒTĀJAM
A. GORBUNOVAM

LATVIJAS REPUBLIKAS MINISTRU
PADOMES PRIEKŠSĒDĒTĀJAM
I. GODMANIM

Sajās traģiskajās, Latvijas tautai un valstij kritiskajās dienās Latvijas Zinātņu akadēmijas Prezidijs savā un Akadēmijas locekļu vārdā apliecina pilnīgu atbalstu likumīgi ievēlētām Latvijas parlamentam un Republikas valdībai. Akadēmija kategoriski nosoda un saucamās Vislatvijas glābšanas komitejas un tās atbalstītāju cīņā izāciju jebkādu mēģinājumus un antikonstitucionālos pasākumus, kas mērķis ir destabilizēt stāvokli republikā, sagrābt varu savās rokās. Reizē mēs griežamies pie visiem tiem Latvijas iedzīvotājiem, kuri saņem informācijas vai aplamo priekšstatu dēļ līdz šim atbalstījuši minētā organizācijas, un aicinām tos uz klausīt veselā saprāta balsi, izvērtēt notiekošo vaļējām acīm, saprast, ka Republikas sabiedrības attiecībā sasniegta galēji kritiska politiskās diferencēšanās un konfrontēšanās robeža, aiz kuras var sākties nevaldāmi vardarbības procesi, pilsoņu karš.

Zinātnieki ar patiesu gandarījumu ir uzņēmuši Priekšsēdētāja, Gorbunova kunga, saprātīgu iniciatīvu un enerģiskos pūliņus panākt pilsoņu samierināšanos un atgriešanos, stabilizēt politisko situāciju Republikā. Tāpat viennozīmīgi atbalsta Valdības premjera, Godmaņa kunga, izsvērtās idejas un energurstošo rīcību ekonomiskas reformas jomā, neredz citas alternatīvas Ministru Padomes priekšsēdētāja amatam.

Latvijas Zinātņu akadēmijas Prezidijs ir dedzīgi protestējis un aicinājis savus kolēģus citās republikās un ārzemju zinātnes centros pievienot savas protesta balsis pasaules demokrātiskajiem spēkiem un visiem godīgiem ļaudīm, kas nosoda militāristu zvērības Lietuvā un Latvijā, to draudus likumīgās valsts varas iestādījumiem Baltijā. Zinātnieku saime izsaka dziļu līdzjūtību bojā gājušo tuviniekiem, pieprasa nodot taisnīgai tiesai asiņainās svētdienas nakts vaininiekus, nekavējoties izraidīt no Republikas sevišķo uzdevumu milijās vienības.

Ari turpmāk Zinātņu akadēmijas locekļi un akadēmisko institūtu darbinieki atdos savus spēkus un prātus Republikas nostiprināšanai un tālākam uzplaukumam.

1988 - 1991

Trešā atmoda

Ekoloģijas ekspertīzes

Valsts valodas likums

Nacionālā simbolika

Līdzdalība 4. maija norisēs

1991. g. janvāra barikāžu dienas

1990. gada 15. marts
Latvijas PSR ZA kļūst par
Latvijas ZA, sāk ievēlēt
ZA ārzemju un goda locekļus

1992. g. 14. februāris

**LZA Harta, LZA transformācija par
personālakadēmiju**

1997. gada 23. janvāris plkst. 12:12

**LZA Hartas vienbalsīga
apstiprināšana LR Saeimā**

Paldies par uzmanību!